

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 20.6.2011
KOM(2011) 363 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Rio+20: rohelise majanduse ja juhtimise parandamise suunas

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Rio+20: roheline majanduse ja juhtimise parandamise suunas

1. RIO+20: VÕIMALUS, MIDA MAAILM EI SAA KÄEST LASTA

2012. aasta juunis on kõigi pilgud suunatud Rio de Janeirole, kus 20 aastat pärast esimest ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsi toimub ÜRO säästva arengu konverents¹ (UNCSD või „Rio+20”), kus osalevad riigipead ja valitsusjuhid. Rio+20 toetub varasematele üleilmsetele tippkohtumistele: ÜRO inimkeskkonna konverents Stockholmis (1972), ÜRO keskkonna- ja arengukonverents („maailma tippkohtumine”) Rio de Janeiros (1992) ning ülemaailmne säästva arengu tippkohtumine Johannesburgis (2002). See on ka jätkuks 2000. aastal toimunud ÜRO aastatuhande tippkohtumisele ja aastatuhande arengueesmärkide kehtestamisele.

Rio+20 pakub meie vastastikku sõltuva maailma jaoks ainulaadset võimalust tagada uue poliitilise vastutuse võtmine säästva arengu toetamiseks. Tippkohtumisel hinnatakse seni saavutatud edu, tegeletakse rakendamisel esinevate vajakajäämistega ning uute esilekerkivate probleemidega. Seda tehakse kahe omavahel seotud teema raames: „keskkonnasõbralik majandus säästva arengu ja vaesuse kaotamise kontekstis” ning „säästva arengu institutsiooniline raamistik”.

Rio+20 võib tähistada kiirenenud ja põhjalikuma ülemineku algust roheline majanduse suunas liikumisel – majanduse suunas, mis loob kasvu ja töökohti ning vähendab vaesust, kus investeeritakse looduskapitali ja hoitakse seda, sest sellest sõltub meie planeedi pikaajaline püsijäämine. Lisaks võib see käivitada rahvusvahelise säästva arengu juhtimise vajaliku reformi.

Euroopa Komisjon on otsustanud Rio+20 edule kaasa aidata. ELi asutuste, kodanikuühiskonna, ettevõtjate ja maailma riikidega toimuva edasise dialoogi aluseks on käesolevas teatises kirjeldatud, milliseid konkreetseid tulemusi on võimalik Rio+20 tippkohtumisel komisjoni esialgse hinnangu kohaselt saavutada. Seejuures toetatakse ELi poliitikasuundadele säästva arengu valdkonnas ning ELi 2020. aasta strateegiale ning võetakse arvesse veebruaris 2011² algatatud avalikku arutelu.

2. EDUSAMMUD ALATES 1992. AASTAST: RAKENDAMISEGA SEOTUD VAJAKAJÄÄMISED JA UUED ESILEKERKIVAD PROBLEEMID

2.1. Säästev areng rahvusvahelisel tasandil

Viimastel aastakümnetel on olnud mitmeid positiivseid üleilmseid suundumusi. Sellest annab tunnistust eelkõige sissetulekute suurenemine, kuna aastatel 2000–2005 ületas 120 miljoni

¹ www.uncsd2012.org

² http://ec.europa.eu/environment/consultations/un_2012.htm.

inimese sissetulek „üks dollar päevas”-künnise. Paranenud on ka juurdepääs haridusele ja tervishoiule ning vee kättesaadavus.

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon (UNFCCC) ja 1992. aastal Rio de Janeirois sõlmitud bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (CBD) on tõendanud, et üleilmne tegevus on võimalik. 2010. aastal Cancúnis toimunud kliimaläbirääkimised oli märkimisväärne samm uue ülemaailmse kliimamuutuse vastase võitluse juhtimisel ning eesmärgi saavutamisel piirata kliimamuutust nii, et keskmine temperatuur ei tõuseks rohkem kui 2 °C. Sarnaselt saavutati ka CBD-kohtumisel Nagoyas märkimisväärsed edu. Lisaks on saadaval oluliselt rohkem teaduslikke andmeid ning üldsuse teadlikkus keskkonnaküsimustest, eelkõige kliimamuutustest on tõusnud, samuti on suurenenud kodanikuühiskonna osalemine üleilmses poliitikakujundamises ja seda mitte üksnes tänu paranenud internetiühendusele.

Viimase kahekümne aasta jooksul on mitmed arenguriigid muutunud olulisteks tegijateks nii majanduses kui ka poliitikas. Selle tulemusena on tekkimas uus jõudude ja mõjude tasakaal, millest tulenevad uued rollid, mis nõuavad ka uute pädevusvaldkondade kindlaksmääramist.

Hoolimata positiivsest arengust jääb siiski alles märkimisväärne hulk rakendamisega seotud vajakajäämisi ning probleeme, millega tuleb tegeleda osana Rio+20 tegevuskavast. Ligikaudu 1,4 miljardit inimest elab siiski äärmises vaesuses (suur osa neist Sahara-taguses Aafrikas ja Lõuna-Aasias) ning üks kuuendik maailma elanikkonnast kannatab alatoitluse all. Mitmete aastatuhande arengueesmärkide täitmine ei ole olnud nii edukas. Näiteks sanitaartingimuste suhtes seotud aastatuhande arengueesmärk – vaid poolel arenguriikide elanikkonnast on sanitaartingimused paranenud. Edusammud aastatuhande arengueesmärkide saavutamise suunas on geograafiliselt väga ebaühtlased ning mõned piirkonnad on maha jäänud. Lisaks ei ole ühtegi aastatuhande arengueesmärki saavutatud mitte üheski nõrgas riigis. Nende probleemide lahendamiseks tehtavaid jõupingutusi on takistanud hiljutine majanduskriis ja tõusnud toiduhinnad, mistõttu vaesuses elavate inimeste arv on veelgi suurem.

Mitmed keskkonnaprobleemid on veel lahendamata ning muutunud järjest teravamaks. Suurenenud nõudlus ressursside järele (nagu maa, vesi, metsad, ökosüsteemid) on kiirendanud varude ammendumist ja halvenemist ning bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ja metsade hävimine jätkub murettekitava kiirusega. Materiaalsete ressursside puudus ning neile juurdepääs on muutunud kogu maailmas murettekitavateks küsimusteks. Üleilmselt suurenenud kasvuhoonegaaside heitkogused on tingitud maakasutuse muudatustest ja kasvavast nõudlusest fossiilkütuste järele. Lisaks võivad kliimamuutused (nt sademete hulk ja meretaseme tõus) olemasolevaid keskkonnaprobleeme veelgi teravdada. Veevarude ammendumine ning nende ja merekeskkonna saastumine tekitavad järjest rohkem tõsisemaid probleeme ning veepuudus võib mõjutada 2025. aastaks ühte kolmandikku maailma elanikkonnast. Kõrbestumine ja maa seisundi halvenemine mõjutab mitmeid arenguriike, kelle majandused sõltuvad suuresti põllumajandusest ja elatuspõllumajandusest. Hoolimata rahvusvaheliste konventsioonide rakendamisel saavutatud edust on arenguriikides ja tärkava turumajandusega riikides jätkuvalt probleemiks kokkupuutumine ohtlike ainetega (nt pestitsiidid, ohtlikud jäätmed). Mitmed neist keskkonnaprobleemidest ei esine üksikult, vaid on omavahel seotud ja vastastikku sõltuvad.

Edasine majanduskasv, mis on tõenäoliselt kiireim tärkava turumajandusega riikides, võib õige juhtimise korral inimesi vaesusest välja aidata. Siiski suurendab praeguste tarbimis- ja tootmisharjumuste jätkumine paljudes maailma riikides loodusressursside kasutamist, kiirendab keskkonna halvenemist ja süvendab kliimamuutusi. Kasvav rahvaarv (hinnangute kohaselt vähemalt üheksa miljardit 2050. aastal), linnastumine ning sotsiaalsed muutused (nt

tärgava turumajandusega riikides lisandub „keskklassi” 1,2 miljardit inimest) teravdavad survet ja mõju keskkonnale.

2.2. Säästev areng ELis

Viimastel aastakümnetel on EL mitme poliitikameetmega edendanud säästvat arengut. Näiteks on EL võtnud endale siduvad kliimaeesmärgid koos ELi heitkoguste kauplemise süsteemiga ning võtnud vastu mitmed bioloogilist mitmekesisust, jäätmekäitlust ning vee ja õhu kvaliteeti käsitlevad õigusaktid. See on soodustanud ELi ökotööstuse kasvu, mis moodustab nüüd üle 2,5 % ELi SKPst ning annab tööd 3,4 miljonile inimesele. 2001. aastal võttis EL vastu Euroopa Liidu säästva arengu strateegia, mida uuendati 2006. aastal.

Alates kõige uuemast ELi säästva arengu strateegia aruandest 2009. aastal on ELi edusamme säästlikkuse saavutamise suunas hinnatud mitmel moel, sealhulgas säästlikkuse näitajate ja Euroopa Keskkonnaameti keskkonna raporti alusel. Need väljaanded näitavad, et kuigi on tehtud edusamme, on siiski veel palju probleeme, eelkõige seoses säästva majanduskasvu saavutamisega.

Olulise poliitikadokumendina võeti 2010. aastal vastu Euroopa 2020. aasta strateegia. Selle eesmärk on muuta EL teadmuspõhiseks, ressursitõhusaks ja vähese CO₂-heitega majanduseks ning leida säästvad lahendused probleemidele, millega ELil tuleb kuni 2050. aastani tegeleda. Strateegias püütakse säästlikkuse rolli täielikult integreerida poliitika väljatöötamisse, kehtestades *arukale, jätkusuutlikule ja kaasavale* majanduskasvule vastastikku tugevdavad prioriteedid, mille puhul lähtutakse viiest peamisest eesmärgist ja seitsmest juhtalgatusest (vt lisa).

Mitmel suurprojektil on käesoleva teatise jaoks otsene tähtsus. Näiteks ressursitõhusust käsitleva juhtalgatuse eesmärk on kaotada seos loodusressursside kasutamise ja majanduskasvu vahel ning selles on kavandatud mitmed uued poliitikameetmed, sealhulgas meetmed seoses toorainete, energiatõhususe ja bioloogilise mitmekesisusega, ning tegevuskavad CO₂-heite vähendamiseks majanduse, energia ja transpordi valdkonnas. Sellega nähakse ette turupõhiste vahendite kasutamise suurendamine, keskkonnakahjulike toetuste kaotamine ning maksusüsteemide sidumine keskkonnahoidlikkusega.

Edusamme ressursitõhususe parandamisel ning muude eesmärkide ja juhtalgatuste täitmisel jälgitakse Euroopa 2020. aasta strateegia ja Euroopa poolaasta juhtimisraamistikus. Oma panuse annavad seejuures nõukogu koosseisud, liikmesriikide riiklikud reformikavad komisjoni arvamused ning Euroopa Ülemkogu järeldused. Selle tulemusel tekib tugevam mehhanism suurema integratsiooni ja poliitilise ühtsuse saavutamiseks keskkonna ja säästva arengu huvides.

Selleks et hinnata ELi säästva arengu strateegiat, esitavad Euroopa Komisjon oma statistikaameti kaudu, Euroopa Keskkonnaamet ja teised asutused statistilist teavet ja statistilisi näitajaid, mille alusel saab mõõta säästlikkust ja koostada aruandeid ka Euroopa 2020. aasta strateegia kontekstis.

Rio+20 on säästva arengu jaoks otsustava tähtsusega nii ELi kui ka maailma tasandil. Selle tulemused on aluseks ELi strateegiale ja tegevusele seoses säästva arenguga ning need aitavad eelkõige ELi 2020. aasta strateegiast kujundada tõhusat vahendit säästva arengu elluviimisel.

3. ROHELISE MAJANDUSE JA JUHTIMISE PARANDAMISE SUUNAS

3.1. Ülemineku võimaldamine

20 aastat pärast Rio de Janero kohtumist on maailm ikka veel silmitsi kahe suure ja omavahel seotud probleemiga: sooviga parandada maailma rahvastiku elukvaliteeti, mis suureneb 2050. aastaks veel kolmandiku võrra, ning tegeleda keskkonnakoormuse probleemidega, mille lahendamata jätmine muudab selle soovi täitmise võimatuks.

Nende probleemide lahendamine ei seisne majanduskasvu aeglustamises, vaid pigem majanduskasvu *õigete võimaluste* edendamises. On kaalukaid põhjuseid, miks kujundada põhjalikult ümber majandusliku arengu tavapärase mudelit. Olukorra muutmiseks ei piisa ainult ümberkorraldustest looduskapitali ja ressursside ebatõhusat kasutamist soosiva majandussüsteemi vähetähtsates valdkondades. Vaja oleks majandust, mis tagaks majanduskasvu ja -arengu, parandades samal ajal inimeste heaolu, luues inimväärsed töökohti, vähendades ebavõrdsust, võideldes vaesusega ning säilitades looduskapitali, millest me kõik sõltume. Selline majandus – roheline majandus – pakub säästva arengu edendamiseks tõhusaid viise, võitleb vaesusega ning tegeleb uute esilekerkivate probleemide ja seni rakendamisel esinevate vajakajäämistega.

Liikumine rohelise majanduse suunas vajab peamiste loodusressursside hoidmist ja nendesse varadesse investeerimist. See on oluline kõigi riikide jaoks, kuid kõige tähtsam selliste arenguriikide jaoks, kellel on võimalus oma majanduskasvu suurendada, toetudes oma looduskapitali säästvale juhtimisele. See nõuab vähese CO₂-heitega majanduse ja ressursitõhusate lahenduste ära kasutamist ning jõupingutuste tõhustamist säästvate tarbimis- ja tootmisharjumuste edendamiseks. Kõik see hõlmab asjakohase õigusraamistiku loomist, turgudele ja innovatsioonile tugevate stiimulite andmist, rahaliste vahendite suurendamist ning ettevõtluse edendamist ja erasektori suuremat kaasamist. Seejuures hinnatakse nõuetekohaselt looduskapitali ning vaadatakse üldisemalt läbi majanduskasvu ja -arengu mõõtmisviisid.

Tänu rohelisele majandusele saab mitmeid probleeme muuta majanduslikeks võimalusteks, kusjuures mitte ainult negatiivseid keskkonnasuundumusi tagasi pöörates, vaid ka edasist majanduskasvu edendades ja töökohti luues. Näiteks on kogemused näidanud, et turupõhised lähenemisviisid, nagu heitkogustega kauplemine, ei ole ainult kulutõhusad vahendid keskkonnaprobleemide lahendamisel, vaid on ka investeringute allikaks.

Roheline majandus pakub võimalusi *kõigile* riikidele hoolimata nende arengu tasemest või majanduse struktuurist. Kuigi investeringud rohelisse majandusse toovad paljudel juhtudel lühiajaliselt vastastikust kasu (*win-win*), on muudel juhtudel vaja keskpikka perspektiivi ning tegeleda üleminekukulude probleemiga, sealhulgas vaeseid toetavate meetmete abil. Isegi kui ei ole olemas mudelit, mis sobiks kõigile, leidub siiski ühiseid probleeme ja lahendusi ning riigid saavad kasu kogemuste vahetamisest ning paranenud rahvusvahelisest koostööst.

Samal ajal ei alga liikumine rohelise majanduse suunas nullist peale. On juba mitmeid strateegiaid, millele riigid saavad toetuda, nagu näiteks kliimamuutused, bioloogiline mitmekesisus, säästev tarbimine ja tootmine, teadusuuringud ja innovatsioon – kõigist neist on kasu rohelise majanduse saavutamisel. Edasised riiklikud ja rahvusvahelised rohelise majanduse strateegiad peaksid neile toetuma ja neid tugevdama, nagu seda on tehtud Euroopa 2020. aasta strateegias ning hiljuti teatistes „Konkurentsivõimeline vähese CO₂-heitega majandus aastaks 2050 – edenemiskava”.

Rahvusvahelised organisatsioonid, sealhulgas ÜRO Keskkonnaprogramm (UNEP) ja Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) töötavad välja rohelise majanduse ja rohelise majanduskasvu strateegiat. Rahvusvaheline Tööorganisatsioon töötab välja keskkonnahoidlike, inimväärtete töökohtade programme. G8 ja G20 tippkohtumised on samuti järjest rohkem panustanud rohelise majanduse tegevuskava väljatöötamisse. Cancúnis leppisid UNFCCC osalised kokku, et kõik riigid peaksid kooskõlas säästva arenguga töötama välja vähese CO₂-heitega majanduse arengustrateegiaid.

Lähtudes eespool nimetatud algatustest tuleks rohelise majanduse saavutamiseks tegeleda kolme omavahel seotud poliitikaaspektiga:

- 1) investeerimine põhiressursside ja looduskapitali säästvasse kasutusse („mis”);
- 2) õiglaste turu- ja regulatiivsete tingimuste loomine („kuidas”);
- 3) valitsuse ja erasektori kaasatuse parandamine („kes”).

Järgmistes jagudes analüüsitakse üksikasjalikumalt neid kolme aspekti suunatud tegevuste ja investeeringute raamistikus.

3.2. Investeeringud põhiressursside ja looduskapitali säästvasse kasutusse

Ressursid nagu vesi, energia, maa, mets ning loodusvarad moodustavad kõigi majanduste alustala, seda eelkõige rohelises majanduses. Neist sõltuvad paljude inimeste elatusvahendid kogu maailmas, eelkõige arenguriikides, kus juurdepääsu puudumine kvaliteetsetele ressurssidele ning puudulikud teadmised, kuidas neid jätkusuutlikult kasutada, on vaesuse peamised põhjused. On mitmeid näiteid sellest, kuidas juurdepääs säästvalt kasutatud ressurssidele võib inimesi vaesusest välja aidata. Seega võiksid allpool esitatud ressursivaldkonnad saada rohelise majanduse peamisteks kasvavateks turgudeks, toetades tulevast majandusarengut, töökohtade loomist ja vaesusevastast võitlust eelkõige arenguriikides.

Vesi on üks väärtuslikemaid ressursse, elu ja tervise alus ning majanduskasvu seisukohalt olulise tähtsusega mitmes majandussektoris, nagu põllumajandus, tootmine ja energiatootmine. Veevarude säästev majandamine on oluline vaesuse vastu võitlemisel, kuna vaesuses elavate inimeste elutegevus on tihedalt seotud vee kättesaadavusega ning selle kasutusvõimaluste ja funktsioonidega. Vesi mõjutab suuresti ka piirkondlikke suhteid, rahu ja julgeolekut. Seega tuleb tugevdada poliitikat, et parandada vee kättesaadavust, kvaliteeti ja veekasutuse tõhusust.

Juurdepääs **energiateenustele** on vajalik eeltingimus sotsiaalsele ja majanduslikule arengule. Ka võitluses vaesusega mängib juurdepääs energiale olulist osa. Arenguriikides elab praegu üle 1,4 miljardi inimese ilma elektriühendusest ning 2,7 miljardit inimest kasutab söögitegemisel traditsiooniliselt biomassi. Mitmed piirkonnad arenguriikides on tohutu taastuvenergia potentsiaaliga, eriti piirkonnad, kus elektrivõrkude laiendamine ei ole majanduslikus mõttes kasulik. Arendatav taastuvenergia peaks käima käsikäes meetmetega suurendada **energiatõhusust** ning vähendada sõltuvust fossiilkütustest.

Mereressursid on toidu ja majandusliku heaolu allikaks. Kalandussektor on tähtis majanduse arengu jaoks, olles elatusvahendiks miljonitele inimestele kogu maailmas, eelkõige arenguriikides. **Ookeanid ja mered** on maailma ökosüsteemi oluline koostisosa ning neil on põhiroll kliimamuutuste leevendamisel. Korallrahud ja mangroovimetsad ei ole vaid süsiniku

talletajad ja bioloogilise mitmekesisuse allikad. Nad kaitsevad ka rannikualasid üleujutuste eest, vähendades nii loodusõnnetuste ohtu. Siiski ähvardavad mereökosüsteeme mitmed ohud: kalavarude ammendumine, bioloogilise mitmekesisuse vähenemine, merepraht, jäätmete ja reostus, sealhulgas hapestumine. Mitmed probleemid on piiriülesed ning nendega tuleb tegeleda rahvusvahelisel tasandil.

Põllumajanduse jaoks on suurimaks väljakutseks toita üheksat miljardit inimest 2050. aastal ilma maa seisundi jätkuva halvenemise ja saastamiseta. Rohelise majanduse nurgakiviks on maa säästev kasutus ja säästev põllumajandus. Praeguste põlluharimistavade puhul kasutatakse 70 % maailma mageveevarudest ning põllumajanduse osakaal kasvuhoonegaaside tekkes on üle 13 %. Säästev põllumajandus võib olulisel määral saagikust suurendada, seda eelkõige väiksemates põllumajandusettevõtetes. Kuigi on olemas mitmeid maa säästvaid majandamisviise, ei ole investeeringud nendesse piisavad. Maa seisundi halvenemisel on otsene seos põllumajandusega ning otsene mõju ligikaudu 1,5 % miljardi inimese jaoks, sealhulgas 42 % vaesuses elava inimese jaoks maailmas. Maa seisundi halvenemine on üleilmne probleem, mitte üksnes kuiva ja poolkuiva kliimaga piirkondades, ning see nõuab tegutsemist üleilmsel tasandil. Kõnealuste probleemidega tegelemisel on oluline hea juhtimine, mille puhul arvestatakse maaõigusi ja maaomandiõigusi, sealhulgas kogukondade ja põliselanike omi. Säästva toiduainetega varustamise tagamiseks tuleb tegeleda kõigi nende aspektidega.

Metsad on elatusallikaks miljonitele inimestele, kellest paljud elavad troopikas ja kuuluvad vaesematesse ühiskonnakihtidesse. Lisaks moodustavad metsad maakera ökosüsteemist olulise osa, täites selliseid funktsioone nagu pinnase ja vee kaitse ning bioloogiline mitmekesisus. Siiski on raadamise ülemaailmne ulatus ikka veel murettekitavalt suur ning sellel on märkimisväärne mõju üleilmsetele kliimamuutustele ja bioloogilisele mitmekesisusele. Troopiliste metsade, metsade ja turba hävitamisest tulenevaid heited hinnatakse praegu 15 %-le üleilmsest CO₂-heitest. Rohelises majanduses muutuvad metsad tõenäoliselt järjest olulisemaks uute materjalide (nt bioplastid) allikatena ning taastuvenergia strateegiates. Seepärast on metsade säilitamine ja säästev majandamine olulise tähtsusega.

Säästev maakasutus, põllumajandus, metsad, vesi ja ookeanid põhinevad **ökosüsteemidel ja bioloogilisel mitmekesisusel**, mis määravad keskkonna pikaajalise vastupanuvõime ja seisundi. Teadlikkus ökosüsteemiteenuste kasulikkusest äritegevusele ja kogu ühiskonnale on tõusnud,³ samuti on tõusnud teadlikkus looduskapitali investeerimise potentsiaalset rohelist majanduse jaoks.

Jäätmed võivad olla väärtuslikuks ressursiks ning nende ebaõige käitlemine põhjustab kahju keskkonnale ja tervisele. Hea **jäätmekäitus** minimeerib keskkonnamõjud, nt kasvuhoonegaasid, edendab ressursside tõhusat kasutamist ning on ringlussevõetavate materjalide uueks allikaks. Jäätmekäitluse majanduslik potentsiaal suureneb mitmes piirkonnas maailmas, pakkudes olulisel määral ärivõimalusi ja luues töökohti. Väga tähtis on tagada, et need töökohad oleksid inimväärsed, eelkõige töötajate seisukohalt. Kuna arenguriikide majandus kasvab, suureneb vajadus parema jäätmekäitluse järele ja sellega seoses suurenevad ka majanduslikud võimalused. Ohtlikud jäätmed ja kemikaalid on samuti murettekitavad valdkonnad nii riikide kui ka üleilmsel tasandil.

Liikumine üleilmselt rohelse majanduse suunas vajab tugevdatud üleilmset poliitikat nendes valdkondades ning Rio+20 peaks pakkuma platvormi, et aidata seda saavutada.

³ The Economics of Ecosystems and Biodiversity for Business – „TEEB for Business”

3.3. Õigete turu- ja regulatiivsete tingimuste loomine

Selleks et eespool nimetatud piirkondades võimaldada ja suunata majanduskasvu, on vaja kehtestada mitmed turu- ja regulatiivsed tingimused. Sellised vajalikud eeltingimused ei ole olulised mitte üksnes keskkonnanäesmärkide saavutamisel, vaid ka prognoositavuse tagamisel ja võrdsete võimaluste loomisel ettevõtete jaoks. Need loovad ka tugeva aluse investeringutele ning soodustavad uute tehnoloogiate ja uute tööviiside kaudu ökoinnovatsiooni.

Regulatiivsed vahendid mängivad rohelises majanduse olulist rolli nii riikide kui ka üleilmsel tasandil. Regulatiivsed vahendid tuleks ühendada **turupõhiste vahenditega** (nt maksud, kauplemisload ja keskkonnatoetused), mis on paindlikud ja kulutõhusad vahendid ning aitavad saavutada majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnanäesmarke. Maksureformid, milles tööjõu maksukoormus suunatakse ümber keskkonnamõtjudele ja energiale, võivad tuua vastastikust kasu nii tööhõivele kui ka keskkonnale. Piiramise ja kauplemise süsteemid, nt ELi heitkogustega kauplemise süsteem, on osutunud tõhusaks turuinstrumendiks. Muud tõhusad süsteemid on rahalised toetused VKEdele, vee maksustamine, ökomaksud ning soodustariifid. Ökosüsteemi teenuste eest maksmist mõnes riigis juba kohaldatakse ning seda on kajastatud käimasolevatel läbirääkimistel seoses raadamisest ja metsade seisundi halvenemisest tulenevate heitkoguste vähendamisega arengumaades.

Keskonda kahjustavad põhjendamatud toetused on rohelise majanduse jaoks suur takistus. Seetõttu jätkub mittesäästvate tavade kasutamine ja otseste rahaliste toetuste andmine vajalike roheliste investeringute arvelt. Süveneb arvamus, et sellega on vaja tegeleda. 2009. aastal võttis G20 kohustuse ratsionaliseerida ja lõpetada ebatõhusad fossiilsete kütuste toetused, mis vaid suurendaksid raiskavat tarbimist. Kõnealune kohustus vaadatakse läbi 2011. aastal. 2010. aastal võtsid bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osalised kohustuse kõrvaldada, lõpetada või reformida bioloogilist mitmekesisust kahjustavad toetused 2020. aastaks.

Üleilmselt rohelisele majandusele ülemineku võimaldamiseks tuleks mobiliseerida **suuremahulised finantsvahendid**. See nõuab kõikide riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja pankade osalust. ÜRO Keskkonnaprogrammi hinnangul on vajalike üleilmsete investeringute suurusjärg 2 % üleilmsest SKPst aastas kuni 2050. aastani. See nõuab paradigma muutmist rahastamise lähenemisviisis, et riigid saaksid kasutada nii avaliku kui ka erasektori innovatiivseid lahendusi. Toetumine ainuüksi riiklikele vahenditele ei ole piisav, pigem peab riiklik rahastamine stimuleerima ja toetama palju suuremad erainvesteeringud. Tuleb luua stiimuleid soodustamiseks rohelisi erainvesteeringuid ning palju suuremal määral saaks kohaldada võimalusi aktsia-, kindlustus- ja pensionifondide vahendite suunamiseks säästvasse arengusse. Samal ajal on nii riikide avalikul sektoril kui ka rahvusvahelisel riiklikul rahastamisel oluline roll tingimuste kehtestamisel, et aidata erainvesteeringute riske vähendada ning tagada õiglane ja võrdne lähenemine investeringutele. Lisaks on oluline juurdepääs rahastamis- ja riskikapitalile, millega kaasneb soodne õiguskeskkond, et **edendada ökoinnovatsiooni, keskkonnatehnoloogiaid ja rohelisi VKEsid**.

Ilma vajalike **oskuste ja teadmisteta** ei ole üleminek rohelisele majandusele võimalik. Samal ajal tuleb tagada, et **uued töökohad** oleksid inimväärsed töökohad, kus töötajate õigused on kaitstud ning on olemas sotsiaalne kaitse ja dialoog. Majanduspoliitikaga koos tuleb välja töötada tööpoliitika, mis varustaksid töötajaid uute oskustega ja aitaks luua uusi töövõimalusi. 2009. aastal oli maailmas hinnanguliselt 211 miljonit töötut, kellest ligikaudu 40 % moodustasid 15-24aastased; seega tuleb võtta meetmeid noorte võimaluste

parandamiseks. Lisaks takistavad üleminekut rohelisele majandusele mitmed tõkked ning vaid parem **teadus- ja uurimisalane koostöö** aitab minna üle säästvamale tulevikule.

Suurendades **vastastikuseid toetusi kauplemise ja säästva arengu vahel** saab toetada säästvaid tarne- ja nõudlusmudeleid rahvusvahelisel tasandil. See hõlmab avatud ja mittediskrimineeriva mitmepoolse kauplemissüsteemi säilitamist ning selle tagamist, et mitte ükski riik ei peaks hoiduma meetmete võtmisest, edendamaks jätkusuutlikku arengut, tingimusel et sellised meetmed ei kujuta endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist või rahvusvahelise kaubanduse varjatud piiramist. Vastastikust toetust saab edendada ka keskkonnaga seotud kaupade, tehnoloogiate ja teenuste tariifide ja soodustariifide vähendamise või kõrvaldamisega, samuti keskkonnahoidlike või õiglase kaubanduse toodetega. Lisaks võib rahvusvaheliste suuniste ja standardite, sertifitseerimissüsteemide ja märgiste väljatöötamine anda majanduslikku, keskkondlikku ja sotsiaalset kasu, kuna jätkusuutlikkuse tagamise kavad ja ettevõtete sotsiaalse vastutuse tavad laienevad. Tuleb tugevdada rahvusvahelisi meetmeid, et võidelda keskkonna seisukohast tundlike toodetega (nt elusloodus, ohtlikud ained ja loodusressursid) ebaseadusliku kauplemise vastu; hea näide sellest, mida saab teha, on vabatahtlikud partnerluslepingud, mille üle EL peab läbirääkimisi metsaõigusnormide täitmise järelevalvet, metsahaldust ja puidukaubandust käsitleva algatuse raames. Vaja on edendada ka säästlikkust käsitlevate sätete lisamist mitmepoolsetesse ja kahepoolsetesse kaubanduslepingutesse.

Edusammude tagamine ja mõõtmine nõuab võrreldavate parameetrite ja näitajate olemasolu. Mitmed organisatsioonid, nt OECD on töötanud välja mitmesugused näitajad, mille abil saab hinnata keskkonna ja loodusvarade seisukorda, heaolu ja elukvaliteeti. Neid näitajaid tuleks kasutada lisaks sisemajanduse koguproduktile (SKP). Seni on neist näitajatest siiski vaid mõnda, nt CO₂-intensiivsus ja inimarengu indeks, poliitikavajaduste määramisel laialdaselt kasutatud. Agenda 21 kohaselt peavad valitsused töötama välja säästva arengu näitajad ja keskkonnavalase arvepidamise. Siiski on edusammud olnud aeglased ja ebaühtlased. Rio+20 peaks edendama riikliku aruandluse läbipaistvust ning kokku leppima keskkonnavalase arvepidamise ja põhinäitajad riiklikul ja üleilmsel tasandil, et mõõta edusamme SKP-le lisaks ka laiemas mõttes.

3.4. Juhtimise parandamine ja erasektori suurem kaasamine

Juhtimisstruktuuridel on oluline osa säästva arengu ja rohelise majanduse edendamisel ning vaesuse vähendamisel. Laialdaselt on tunnustatud, et praegused juhtimisstruktuurid vajavad märkimisväärseid reforme. Reforme oleks vaja neljas suures valdkonnas.

Vaja on tugevdada ja ühtlustada **säästva arengu juhtimist** ÜRO raames, muu hulgas suurendades kooskõla ja poliitilist integratsiooni majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase samba tegevuste vahel. ÜROs tehakse selleks juba mitmeid jõupingutusi, nt on paranenud agentuuridevahelised mehhanismid ning „Ühtse tegutsemise” algatuse osana püütakse edendada ÜRO ühtsust arengu, humanitaarabi ja keskkonna valdkonnas. Ka valdkondadevahelisi küsimusi, nagu kliimamuutused, on vaja paremini kooskõlastada. Selliseid protsesse tuleks tugevdada. Kuigi rahvusvahelise juhtimise tugevdamine säästva arengu nimel on oluline, tuleks pöörata tähelepanu **piirkondlikele, riiklikele ja kohalikele struktuuridele**.

Võrreldes üleilmsete majandusstruktuuridega on **rahvusvaheline keskkonnajuhtimine** nõrk. See tuleneb institutsioonilisest killustatusest, kokkulepitud poliitikate rakendamist käsitleva aruandekohustuse puudumisest, tugeva autoriteedi puudumisest üleilmses juhtimissüsteemis

ning inimressursside ja rahaliste vahendite vähesusest. Lisaks ei ole tärkava turumajandusega riikide uued rollid ja vastutusalad piisavalt määratletud. Viimasel kümnendil on püütud parandada rahvusvahelist keskkonnajuhtimist – viimati kõrgetasemelise nõuanderühma tasandil ÜRO Keskkonnaprogrammi egiidi all (Nairobi-Helsingi protsess) –, kuid käegakatsutavad edusammud on seni osutunud raskeks.

Rahvusvahelise majanduse ja sotsiaalvaldkonna juhtimisega tegelevad mitmed asutused. Maailma majanduspoliitikates ja sellega seotud meetmete puhul on oluline roll järgmistel asutustel: rahvusvahelised finantsasutused (nt Maailmapanga grupp ja Rahvusvaheline Valuutafond), piirkondlikud arengupangad (nt Aasia Arengupank, Kesk-Ameerika Arengupank, Aafrika Arengupank, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank ning Euroopa Investeerimispank). Maailma Majandusorganisatsioonil on tähtis roll üleilmse kaubanduse reguleerimisel. Lisaks on selliste asutuste nagu Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni ja muude ÜRO asutuste tegevus oluline tööhõive kujundamisel ja sotsiaalsete küsimustega tegelemisel. Kõigil neil on oma ülesanded maailmamajanduse keskkonnahoidlikumaks muutmisel.

Agenda 21-s ja Johannesburgi rakenduskavas rõhutatakse valitsusväliste osalejate (nn tähtsamad rühmad) tähtsust. Need rühmad hõlmavad naisi, noori, töölisi, põllumehi, kohalikke omavalitsusi, teadusühendusi, ettevõtjaid ja tööstusharu esindajaid ning valitsusväliseid organisatsioone. Siiski on nende tähtsus ja mõju piiratud ning see vajab tugevdamist. Eelkõige on oluline **ettevõtete osalemise** soodustamine. Mitmel juhul on ettevõtted juba kohustunud muutma oma tegevust keskkonnahoidlikuks, näiteks nagu toiduainete ja jookide tootjad ning keemiatööstused. Seda tuleb dünaamilisemate avalike ja erapartnerluste, uute äriühingute ja ühenduste kaudu edasi arendada, samuti tuleks rahastamisvahendite kaudu kiirendada ökoettevõtlust ja innovatsiooni.

4. RIO+20 KAVANDATUD TEGEVUSSUUNAD

4.1. Tulemustele orienteeritud raamistik

Selleks et anda säästvate arengule uut hoogu, peab Rio+20 töötama muutuste jaoks välja ühise nägemuse ning sellega koos otsustamisraamistiku konkreetse meetme kohta. Lõpptulemuse saavutamiseks võiks kavandada järgmisi meetmeid.

1. Laiapõhjaline poliitiline kaasatus, mis põhineb ühistel ja tulevikkuvaatavatel visioonidel ning eesmärkidel.
2. Konkreetsed meetmed rahvusvahelisel, piirkondlikul ja riiklikul tasandil, mis on kaardistatud rohelise majanduse tegevuskavana.
3. Poliitiliste lähenemisviiside ja heade tavade näidete kogum, mida kasutatakse kokkulepitud eesmärkide saavutamiseks.
4. Mehhanism üldiste edusammude edendamiseks ja jälgimiseks.

Rohelise majanduse tegevuskava tagaks Rio+20 kohtumise järgselt kohustustest kinnipidamise, nii et kokkulepitud visioone ja eesmärke järgitaks süstemaatiliselt. Selles saab kirjeldada rahvusvahelisi, piirkondlikke ja riiklikke meetmeid koos vahe-eesmärkide, näitajate ja sihtidega ning üldiste edusammude jälgimise mehhanismidega.

Rohelise majanduse tegevuskava aitab kõikidel riikidel kiirendada edusamme rohelise majanduse suunas, toetudes olemasolevatele algatustele ja arvestades riikidevahelisi erinevusi. On oluline, et üldise majandus- ja arengupoliitika ja riikide kavade osana luuakse majanduse keskkonnahoidlikumaks muutmise strateegiad. Sellised alt-üles strateegiad peaksid sisaldama tegevuseesmärke ja nende saavutamise tähtaegu riikide ning vajaduse korral piirkondade tasandil. Meetmete kavandamisel tuleks lähtuda tehtud jõupingutustest ning need tuleks lisada riiklikesse majandus- ja arengustrateegiatesse, samuti liita kokku vähese CO₂-heite strateegiad ning säästva tarbimise ja tootmise kavad. Vajaduse korral saaksid doonorriigid ja rahvusvahelised organisatsioonid kooskõlas riiklike arengustrateegiatega oma panuse anda. Konkreetsete meetmete kavandamisel saaksid liikmesriigid kasutada poliitiliste lähenemisviiside ja heade tavade kogumit.

Kuid riikide jõupingutused üksi ei ole piisavad maailmamajanduse keskkonnahoidlikumaks muutmisel. Kuna paljud probleemid nõuavad tegutsemist üleilmselt ja piirkondlikult, peaks rohelise majanduse tegevuskava hõlmama ka meetmeid üleilmsel ja piirkondlikul tasandil.

Selleks et jälgida edusamme rohelise majanduse suunas liikumisel, tuleb praeguse majanduse aruandluse täiendamiseks määratleda ja välja töötada põhinäitajad ja üleilmselt kokkulepitud süsteem keskkonna ja sotsiaalseid aspektide käsitlevaks aruandluseks. See toetuks olemasolevatele algatustele, nagu integreeritud keskkonnamajanduslik arvepidamise süsteem (SEEA), UNDP (inimarengu indeks) ja OECD (ühiskondade progressi mõõtmine). Eeskujuks oleks ELi kavandatud õigusraamistik keskkonnalase arvepidamise kohta.

Tuginedes 3. jaos esitatud poliitikaaspektile („mis”, „kuidas” ja „kes”) on järgmistes jagudes kirjeldatud konkreetsete tegevuste esialgset kogumit, mis moodustaks osa rohelise majanduse tegevuskavast.

4.2. Ressursside, materjalide ja looduskapitaliga seotud meetmed

Rio+20 kohtumisel tuleb uuendada kohustust edendada säästvat veekasutust. Seda tuleks teha **veekasutust käsitlevate rahvusvaheliste partnerluste** loomisega. Need võiksid toetuda ELi veemajanduslasele algatusele, tänu millele on paranenud veemajandus ja veevarude haldamine, ning seda algatust tuleks laiendada, pöörates suuremat rõhku majandusaspektidele ja ettevõtete suuremale osalemisele. Samuti tuleb tegeleda rahvusvahelise vesikonnajamandamisega, eelkõige rahvusvahelistes jõekomisjonides.

Partnerlusi tuleks luua ka selleks, et **suurendada energia kättesaadavust, energiapartnerlust ning edendada taastuvenergiat ja energiatõhusust**. Nende puhul võiks toetuda olemasolevatele algatustele, nagu ELi ja Aafrika energiapartnerlus, ELi regionaalsed investeerimisrahastud, ELi-Aafrika infrastruktuuri sihtfond, AKV energiarahastu ning ülemaailmne energiatõhususe ja taastuvenergia fond, mis võiksid jagada kogemusi selliste partnerluste jaoks tehtavate erasektori investeeringute suurendamise alal.

Merekeskkonna ja ookeanide kaitse tugevdamiseks tuleks julgustada riike, kes ei ole seda veel teinud, ratifitseerima Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni (UNCLOS). On vaja uusi algatusi, et kaitsta ja säilitada riikide jurisdiktsioonist välja jäävaid piirkondi (avamered ja süvamerepõhi) näiteks UNCLOSes raames sõlmitava rakenduskokkuleppega. Selleks et säilitada nendes piirkondades merekeskkonna bioloogilist mitmekesisust, tuleks luua mitmeotstarbelised merekaitsealad ning tagada geneetiliste ja muude ressursside kasutamisest saadava tulu võrdsetel alustel jaotamine. Tuleks töötada välja

ka järelevalve- ja jõustamismehhanismid. Erilist tähelepanu tuleks pöörata üleilmse tegevuskava väljatöötamisele, et võidelda mereprahi ja saastusega.

Tuleks võtta kasutusele meetmed **säästva põllumajanduse, maakasutuse ja toiduga kindlustatuse** soodustamiseks. See peaks hõlmama olemasolevate säästva põllumajanduse algatuste tugevdamist, tuginedes mitmepoolsetele meetmetele (nt ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon - FAO), piirkondlikele meetmetele ning ettevõtjate algatustele. Lisaks tuleks luua **toidukaupadealased rahvusvahelised partnerlused**, et muuta toidukaupade tarbimine ja tootmine keskkonnahoidlikumaks. Võttes arvesse asjaolu, et põllumajandus sõltub maa kvaliteedist, tuleks pinnase kvaliteedi parandamist tugevdada ja võidelda kõrbestumise vastu. See peaks hõlmama pinnase kvaliteedi parandamise kulude ja tulude üleilmset majanduslikku hindamist. Algatused peaksid hõlmama ka uue hoo andmist üleilmsele pinnasealasele partnerlusele ning rakendusteenuseid maakasutuse üleilmse seire jaoks, mis moodustab osa Maa jälgimise süsteemide süsteemist.

Partnerlused valitsuste, kodanikuühiskonna ja erasektoriga aitavad edendada **metsa säästvat majandamist** ning võidelda metsade hävitamise vastu. Selliste partnerluste puhul võiks kasutada edukat FLEGTi (metsaõigusnormide täitmise järelevalve, metsahaldus ja puidukaubandus) lähenemisviisi ja REDD+ (raadamisest ja metsade seisundi halvenemisest tulenevate heitkoguste vähendamine arengumaades) esialgseid kogemusi.

Aeg on küps selleks, et luua tugevam ja ühtsem **kemikaalide ja ohtlike ainete rahvusvaheline kord** ning Rio+20 võiks algatada selle saavutamise protsessi. Seejuures võiks tugineda varasematele kohustustele, nagu kemikaalide kasutamise strateegiline lähenemisviis (SAICM), ning kogemustele seoses ELi lähenemisviisiga kemikaalide kasutamise kohta. Kõnealune kord – võimaluse korral raamkonventsiooni vormis – peaks lähtuma Johannesburgi eesmärgist, mille kohaselt tuleb tagada, et 2020. aastaks toodetaks ja kasutataks kemikaale nii, et need ei avaldaks olulisi kahjulikke mõjusid inimtervisele ja keskkonnale. Selle korra puhul tuleks võtta arvesse praegu ÜRO Keskkonnaprogrammis ettevalmistavat programmi „Global Chemicals Outlook” ning käimaolevat tööd, milles uuritakse rahastamisvõimalusi, mis aitaksid arenguriikidel tulla toime üleilmastuva keemia- ja jäätmetööstuse väljakutsetega. See peaks hõlmama kriteeriume, mis võimaldaksid määratleda üleilmselt murettekitavad kemikaalid ja ained, ning ainete hindamise raamistikku.

Kõik need valdkonnad vajavad enneolematul tasemel **teaduslikku ja tehnoloogilist koostööd** üleilmsel tasandil ning seoses üleilmse tähtsusega ühiskondlike probleemidega (nt ressursside piiratus, kliimamuutused, ookeanid) tuleks luua üleilmse teadus- ja uurimisalase koostöö mehhanism.

4.3. Majanduslikud vahendid, rahastamine ja investeerimine inimkapitali

Rio+20 peaks riike, eelkõige tööstusriike ja tärkava turumajandusega riike julgustama välja arendama kohalikud ja piirkondlikud süsinikdioksiidi **heitkogustega kauplemise süsteemid**, et vähendada heiteid võimalikult väikeste kuludega ning luua tulevase rahvusvahelise süsinikuturu alustalad. Sellised vahendid mängivad olulist rolli ka uute rahastamisvahendite loomisel.

Lisaks peaks Rio+20 **keskkonnakahjulike toetuste** määratlemiseks ja kaotamiseks käivitama riikide kooskõlastatud meetmed koos eesmärkide ja tähtaegadega. Üheks konkreetseks näiteks on G20 kohustus kaotada fossiilkütuste toetused. Sellise algatuse jaoks tuleks ette näha suunised ja hea tava näited sellest, kuidas on kahjulikke toetusi varem edukalt kaotatud.

Selleks et suunata ja kasutada rahalisi vahendeid rohelise majanduse jaoks, peaks Rio+20 soovitava koondada ja **tugevdada olemasolevaid rahastamisstrateegiaid ja -vahendeid** või looma vajaduse korral **uued avaliku ja erasektori rahastamiskavad**. Arenguorganisatsioonidel (nt UNDP) ja rahvusvahelistel finantsasutustel (nt Maailmapank ja teised mitmepoolsed arengupangad, Euroopa Investeerimispank, Ülemaailmne Keskkonnafond) peaks olema suur roll ja kohustus arendada välja rohelise majanduse rahastamisstrateegiaid, mis viiksid käegakatsutavate tulemusteni. Erapangad, kindlustusettevõtjad ja pensionifondid peaksid andma oma panuse. Sellised rahastamisvahendid ja -kavad peaksid suuresti olema abiks vähim arenenud riikidele ja VKEdele.

Arenguriikides on ametlik arenguabi endiselt oluliseks investeerimisallikaks. EL kohustub jätkuvalt suurendama 2015. aastaks toetuse mahtu 0,7 % võrra kogurahvatulust. Praegu annab EL ligikaudu 58 % üleilmsest abist. Ametliku arenguabi andmist jätkatakse ning see aitab rakendada partnerriikide riiklikke ja piirkondlikke rohelise majanduse strateegiaid nende riiklike arengukavade kontekstis. Sellega seoses võiksid programmid, nagu EU SWITCH, millega edendatakse säästvat tarbimist ja säästvaid tootmisviise Aasias, moodustada osa üleilmsetest säästva tarbimise ja tootmise meetmetest.

Rio+20 peaks välja töötama **keskkonnahoidlike oskuste koolituskavad** sellistes prioriteetsetes valdkondades nagu energia, põllumajandus, loodusvarade majandamine, jäätmed ja ringlussevõtt. Kuna üleminek rohelisele majandusele loob töökohti ja asendab olemasolevad, on vaja tööjõu *ümberõpet*. See peaks hõlmama töötajate huve kaitsvaid eeskirju, pakkuma sotsiaalset kaitset ning muutma mitteametliku töö ametlikuks, kasutades näiteks Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööd seoses õiglase üleminekuga. Samuti on vaja noorte koolitusprogramme. Need peaksid toetama üleminekut koolist tööle vastavate koolitustega ning julgustama lisama keskkonnahoidlikke oskusi keskkorralduse tasandi riiklikesse õppekavadesse.

4.4. Juhtimise parandamine

Selleks et kiirendada üleilmset liikumist keskkonnahoidlikuma ja säästvama majanduse suunas ning võidelda vaesusega, on vaja paremat ja tõhusamat juhtimist. See peaks võimaldama kõigil sidusrühmadel osaleda ja oma panust anda.

On mitmeid võimalusi, kuidas **tugevdada säästva arengu juhtimist** ELis. Üks neist on tugevdada ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogu rolli säästvas arengus, omistades võrdse tähtsuse majandusele, sotsiaalvaldkonnale ja keskkonnale. Alternatiivne lähenemisviis oleks muuta ÜRO säästva arengu komisjon alaliseks asutuseks, millel oleksid laiemad funktsioonid. Selliseid jõupingutusi tuleks suurendada, et kõik asjaomased ÜRO asutused pööraksid rohkem tähelepanu säästvale arengule. Mõnel juhul saab seda teha seniste volituste raames.

Toetudes ÜRO Keskkonnaprogrammi Nairobi-Helsingi protsessile, mille eesmärk on **tugevdada rahvusvahelist keskkonnajuhtimist**, on vaja ÜRO Keskkonnaprogrammi edendada. Selle saavutamiseks on mitu võimalust: i) ÜRO Keskkonnaprogrammi edendamine seniste volituste piires; ii) ÜRO Keskkonnaprogrammi täiustamine uute ülesannete ja vastutusaladega; iii) üleilmse mitmepoolse keskkonnaorganisatsiooni loomine, nt muutes ÜRO Keskkonnaprogrammi ÜRO spetsialiseeritud asutuseks (nagu Rahvusvaheline Tööorganisatsioon). Viimane võimalus, mis sisaldaks õiguslikult siduva lepingu vastuvõtmist, oleks kõige paljutootavam viis rahvusvahelise keskkonnajuhtimise edasiseks parandamiseks ja üleilmse säästva arengu suunas liikumisel edu saavutamiseks. Samas on selge, et kõigil võimalustel on ühtaegu nii eeliseid kui puudusi ning seda tuleb edaspidi arutada.

Rahvusvahelise keskkonnajuhtimise raames on vaja kiirendada tööd mitmepoolsete keskkonnakokkulepete süsteemi ühtlustamiseks ja tugevdamiseks. Võttes arvesse erinevate mitmepoolsete keskkonnakokkulepete autonoomiat, saaks nende haldamist siiski olulisel määral ühtlustada ja vähendada kattuvusi – luues seega parema platvormi ühtse ja suunatud poliitilise järelevalve ja juhtimise jaoks ning edendades soodsaid tingimusi keskkonnahoidlikuks majanduskasvuks.

ÜRO vajab **suutlikkuse suurendamist keskkonna valdkonnas**. See peaks hõlmama keskkonnavalase pädevuse suurendamist ja rohelisest majandusest teadlikkuse tõstmist ÜRO liikmesriikide seas, et edendada riiklike programmide ühtlustamist, suurendades ekspertide arvu ÜRO ja ÜRO Keskkonnaprogrammi piirkondlikes asutustes ning arendades suutlikkuse suurendamiseks välja kogu süsteemi raamistiku, et rakendada mitmepoolseid keskkonnakokkuleppeid. Tuleks süvendada ka suutlikkust jälgida üleilmset keskkonda.

Kuna ettevõtjad on majanduse liikumapanevad jõud, peaks Rio+20 **suurendama erasektori kaasatust**. Ettevõtjatel ja kodanikuühiskonnal on käesolevas teatises kavandatud erinevate **partnerluste ja kavade** raames mitmeid olulisi ülesandeid, nt sellistes valdkondades nagu vesi, energia, toidukaubad, metsad ja rahastamine.

5. EDASISED SAMMUD

Kuigi pärast 1992. aasta Rio de Janeiro tippkohtumist on tehtud mõnes valdkonnas edusamme säästva arengu suunas liikumisel, tuleb ikkagi veel tegeleda mitmete üleilmsete keskkonnavalaste, majanduslike ja sotsiaalsete probleemidega. Käesolevas teatises esitatud komisjoni esialgsed seisukohad moodustavad osa Rio+20 kohtumise ettevalmistavast protsessist.

Rio+20 on suurepärane võimalus edendada säästvat arengut kogu maailmas. Kuid see ei tohiks piirduda vaid hea tahte avaldusega – on vaja konkreetseid meetmeid, et Rio+20 tippkohtumisest saaks tähtis etapp rohelisele majandusele üleminekul ja juhtimise parandamisel. EL on valmis kõigi riikide ja osalistega arutama, kuidas seda tegevuskava Rio+20 ettevalmistamise ajal edasi kujundada. Kõik riigid ja osalejad peavad töötama koos, tagamaks et Rio+20 tippkohtumise tulemused oleksid asjakohased üleilmsete probleemide lahendamiseks. Ühiselt peame hoolitsema selle eest, et konkreetsetel ja tõhusatel meetmetel oleks suur mõju kogu maailmas.

Euroopa 2020. aasta strateegia: eesmärgid ja juhtalgatused

Peamised eesmärgid

- 1) 75 % elanikest vanuses 20–64 aastat peaks olema tööga hõivatud;
- 2) 3 % ELi SKPst tuleks investeerida teadus- ja arendustegevusse;
- 3) tuleks saavutada „20/20/20” kliima/energia eesmärgid vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 20 %, suurendada taastuvenergia tarbimise osakaalu 20 %ni ning suurendada energiatõhusust 20 % võrra (sobivate tingimuste korral suurendada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärki 30 %ni);
- 4) kooli poolelijätjate määr peaks olema alla 10 % ning vähemalt 40 %-l nooremast põlvkonnast peaks olema kolmanda taseme haridus;
- 5) vaesuse ohus elavate inimeste arvu tuleks vähendada 20 miljoni inimese võrra.

Juhtalgatused

- 1) „**Innovatiivne liit**”, mille eesmärk on parandada teadustegevuse ja innovatsiooni raamtingimusi ja rahastamist, et tagada uuenduslike ideede kasutuselevõtt majanduskasvu ja töökohti loovate toodete ja teenuste arendamisel.
- 2) „**Noorte liikuvus**”, mille eesmärk on parandada haridussüsteemide tulemusi ja lihtsustada noorte sisenemist tööturule.
- 3) „**Euroopa digitaalne tegevuskava**”, mille eesmärk on kiirendada kiire internetiühenduse kasutuselevõttu ja võimaldada kodumajapidamistel ja ettevõtetel ühtsest digitaalsest turust kasu saada.
- 4) „**Ressursitõhus Euroopa**”, mille eesmärk on aidata kaotada seos majanduskasvu ja ressursside kasutamise vahel, toetada üleminekut vähem CO₂-heiteid tekitavale majandusele, suurendada taastuvate energiaallikate kasutamist, ajakohastada transpordisektorit ja edendada energiatõhusust.
- 5) „**Üleilmastumise ajastu uus tööstuspoliitika**”, mille eesmärk on parandada ärikeskkonda, eriti VKEde puhul, ning toetada tugeva, jätkusuutliku ja maailma tasandil konkurentsivõimelise tööstusbaasi loomist.
- 6) „**Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava**”, mille eesmärk on ajakohastada tööturgusid ja julgustada inimesi kogu eluea jooksul oma oskusi edasi arendama, suurendades seeläbi nende tööturul osalemist ja viies omavahel paremini vastavusse tööjõu pakkumise ja nõudluse, sealhulgas tööjõu liikuvuse kaudu.
- 7) „**Euroopa vaesusevastase võitluse platvorm**”, et tagada sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus selliselt, et majanduskasvust ja töökohtade loomisest tõusev kasu jaguneks laiemalt ning võimaldaks vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega kokkupuutuvatel inimestel elada väärikalt ja võtta aktiivselt osa ühiskonnaelust.

